

До
Доц. д-р М. Симеонова, дм
Научен секретар на
Медицински университет
гр. Плевен

Като член на научното жури, определен със заповед № 2712 от 15.10.2019 г. на Ректора на МУ - Плевен, ул. „Св. Климент Охридски“ №1, Плевен, приложено, представям Рецензия във връзка с процедура за присъждане на ОНС Доктор на Стела Йорданова Дюлгерова, докторант в самостоятелна форма на обучение по докторска програма Управление на здравните грижи към катедра Общественоздравни науки, МУ Плевен.

Изготвил рецензията: проф. Иваничка Атанасова Сербезова, дп

Научни специалности: Здравни грижи, Медицинска педагогика,
Методика на обучението по здравни грижи

Месторабота: Русенски университет „Ангел Кънчев“, Факултет
Обществено здраве, катедра Здравни грижи

Адрес за контакти:

Електронен адрес: iserbezova@uni-ruse.bg

Тел.: +359 888 731 063

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. Иваничка Атанасова Сербезова дп,
катедра Здравни грижи, Факултет Обществено здраве и здравни грижи при
Русенски университет „Ангел Кънчев“ – гр. Русе

на дисертационен труд за придобиване на научна степен „Доктор” по
научна специалност: "Управление на здравните грижи"

На Стела Йорданова Дюлгерова
на тема:

„МОТИВАЦИЯ И ПРОБЛЕМИ НА ПРОДЪЛЖАВАЩОТО ОБУЧЕНИЕ НА МЕДИЦИНСКИТЕ СЕСТРИ (ПРОУЧВАНЕ В ПЛЕВЕНСКА ОБЛАСТ)”

I. Кратки биографични данни и професионално развитие

Асистент Стела Дюлгерова е родена през 1962 г. в гр. Плевен. Завършва базовото си медицинско образование като медицинска сестра общ профил през 1982 г. в ИПЗК - Плевен. През 2003 г. става бакалавър по Здравни грижи в МУ – Плевен, а през 2005 г. придобива ОНС Магистър в същия университет.

Професионалният път на госп. Дюлгерова започва през 1982 г. в УМБАЛ „д-р Г. Странски“ като медицинска сестра в Клиника по обща психиатрия. През 2005 г. вече е старша сестра в същата клиника, където остава на работа до 2011 г.. Тогава след успешно положени конкурси е назначена за преподавател, а после и асистент в катедра Сестрински хирургични грижи при ФЗГ на МУ – Плевен. Завършила е 9 краткосрочни специализации, участвала е в един национален проект. Членува в БАПЗГ, БАОЗ и ЕУРНА. Дългогодишният си опит като медицинска сестра и ръководител на Здравни грижи, докторантката умело вплита в преподавателската си работа.

Дисертационният труд на ас. Дюлгерова, съдържа 198 страници, от които 145 страници основен текст и 17 страници библиография и 33 страници приложения. Използвани са 216 литературни източника, от които 105 на кирилица и 111 на латиница. Включени са 35 фигури, 25 таблици и 3 приложения. Трудът е структуриран както следва: Въведение; Глава I Състояние на проблема (литературен обзор); Глава II. Цел, задачи и методология на проучването; Глава III. Резултати и обсъждане; Глава IV. Изводи, препоръки и приноси; Библиография и приложения; Публикации, свързани с темата на дисертационния труд.

II. Актуалност на тематиката и познаване на проблема.

Значението и важността на непрекъснатото професионално развитие и ученето през целия живот на здравните специалисти са широко признати. Те гарантират, че професионалната практика е в крак с времето, допринасят за подобряване на резултатите на пациентите и повишават общественото доверие в здравните професии. Националните интерпретации на продължаващото медицинско обучение предлагат много различни подходи и актуални възможности за идентифициране на препоръки и на най-добрите практики в рамките на ЕС. С цел да се предостави най-добрата грижа за пациентите, здравните професионалисти следва да инвестират в образователни възможности, които им предоставят актуални, съвременни знания и умения. СЗО представя на своя общодостъпен сайт специална секция с ресурси, които предлагат директории с различни образователни ресурси, модули за самоподготовка, информация относно курсове за повишаване образователната степен, възможности за проучвания и сдружения, както и връзки към разнообразни конференции и събрания в световен план. Всяко проучване, което разширява познанието във връзка с непрекъснатото медицинско образование ще бъде полезно и актуално. **Посочените факти определят актуалността и своевременността на дисертационния труд.**

Изучаването на факторите, свързани с продължаващото медицинско обучение, особено специфичните му прояви в света и в България, играе важна роля за изграждане на научна основа на медицинската педагогика и здравните грижи. В съвременните общества придобитите квалификации имат кратък живот и непрекъснато се нуждаят от обновяване. Това в пълна сила важи и за ефективното професионално развитие на медицинските сестри, където обучението играе ключова роля за квалификацията и преквалификацията. Без съмнение проучването на госп. Дюлгерова има своя принос в тази насока. **В заключение може да се каже, че избраната тема е актуална, важна и дисертабилна. Разработваният в дисертационния труд проблем има както научно, така и научно-приложно значение.**

III. Познаване на проблема

Дисертантката показва много добро и професионално познаване на проблема. Това се вижда на първо място от обширния литературен обзор. Подробно, съобразено с целите на дисертацията, се разглеждат основно съвременният контекст на сестринството, професионализмът в сестринската практика и ролята на продължаващото обучение. Направен е анализ на сериозен набор от нормативни международни и национални документи, имащи отношение към „учене през целия живот“ и тяхната значимост за сестринството. Отделено е внимание на професионалната регулация в светлината на продължаващото обучение по света и в България, като не е подмината и ролята на БАПЗГ. Ясно проличава, че се

брави творчески и се комбинират и обобщават различните фрагменти на литературния материал и той се оценява от гледната точка на темата на дисертацията. Направената обширна литературна справка установява, че досега не е правено задълбочено изследване на факторите, които влияят на продължаващото обучение на медицинските сестри в България, което е основание за избор на тематиката и реализация на дисертационния труд. Познаването на проблема е съществена предпоставка за правилното формулиране на целите и задачите и точна и ясна интерпретация на крайните резултати.

IV. Оценка на целта, задачите и методиката на изследването

Целта е ясно и точно формулирана - „Да се направи проучване и анализ на мотивацията на медицинските сестри, работещи в лечебните заведения за болнична помощ и обществено здравеопазване в Плевенска област и установяване на проблемите относно участието им в различни форми на продължаващо обучение.”.

Поставени са 5 задачи, които без да са много на брой, отразяват и обхващат всестранно различните аспекти на целта и по този начин спомагат за по-бързото и качественото ѝ постигане. Използваните методи са адекватни на поставената цел и формулираните задачи и се основават на изводите от литературния обзор. Статистическите методи са използвани точно, което е особено важно, тъй като те са средствата, чрез които се генерира доказателственият материал на дисертацията и от тяхното правилно използване зависи достоверността на крайните изводи.

Основната част от проучването обхваща периода от месец ноември 2015 г. до месец март 2019 г. По своя характер то представлява медико-социологическо проучване с използване на социологически методи (документален, SWOT анализ, анкетен метод) и статистически методи за описание и анализ на резултатите.

Извадката се формира с оглед осигуряване на представителност за проучваните групи в Плевенска област - в проучването са обхванати 723 медицински сестри и 174 студенти-дипломанти.

В проучването са използвани два вида анкетни карти съобразени със съответните респонденти, които отразяват конкретните признаци на наблюдение при анкетираните лица: за редови медицински сестри; за студенти-дипломанти. Всички те съдържат обща част, свързана с демографски характеристики и специфична - съобразена със съответните респонденти, целта на проучването и поставените задачи. Анкетните карти са оригинална разработка на докторанта и са одобрени от Комисията по етика на научно-изследователската дейност при Медицински Университет – Плевен.

Избраната методика на изследване позволява постигане на поставената цел и получаване на адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд.

V. Характеристика и оценка на дисертационния труд. Оценка на резултатите и обсъждането.

На базата на проучените нормативни документи, регламентиращи продължаващото обучение на медицинските сестри в България и статистическите данни е направен SWOT анализ на организацията на продължаващото обучение на медицинските сестри в Р България. Въз основа на него са формулирани силните страни, слабостите, възможностите и настоящите заплахи в продължаващото обучение, които са разнообразни и многобройни, тъй като са свързани с вътрешни и външни фактори.

Социо-демографска характеристика на изследваните лица води до заключението, че се очертава ясна дистанция между частните болници, в които работят млади медицински сестри и останалите три вида здравни заведения, в които делът на работещите над 40-годишна възраст е значително по-висок: съответно 62,8% за УМБАЛ, 82,6% - за детските ясли и обединените детски градини (общественото здравеопазване) и най-висок е този дял в 5-те многопрофилни болници за активно лечение в Плевенска област, където 89,8% са на възраст над 40 г., и дори по-възрастни.

Съвременната динамика в професията на медицинската сестра, особено по отношение на новите кариерни възможности и поемане на мениджърски функции доказват необходимостта от задълбочено и прецизно изследване на проблемите за осъществяване на продължаващо обучение.

Направеното проучване дава възможност на авторката да обобщи, че постоянното обновяване на стандартите за здравни грижи изисква и съответно повишаване на нивото на обучение както за тези, които навлизат в професията на медицинската сестра, така и за онези, които вече я практикуват. Освен това, непрекъснатото повишаване на професионалната квалификация осигурява по-голяма гъвкавост и професионална мобилност и дава определена гаранция за запазване на работното място или намиране на ново в случай на нужда. Тези виждания се споделят и от по-голямата част от анкетираните лица.

С. Дюлгерова е наясно, че анкетното проучване е надежден, но не толкова обективен метод, защото част от участващите в проучването, които не са изразили мнение по зададения въпрос са склонни да прикриват недостатъчните си познания и заинтересованост, въпреки анонимността на провежданото изследване.

Изследването, свързано с мотивацията на медицинските сестри да се обучават идентифицира няколко основни мотива, ранжирани според тяхната тежест: заплащане, кариерно развитие, сигурност в работата.

Препятствията пред сестрите, свързани с продължаващото обучение са основно финансови, но трябва да се имат в предвид и ниско качество на обучението, както и неприложими курсове.

Направеното анкетно проучване сред работещи медицински сестри дава основание на докторантката да направи извода: работещите медицинските сестри в Плевенска област имат висока оценка за ученето през целия живот. Изяснените пречки и демотивиращи фактори съответстват на финансовите проблеми в цялата българска здравеопазна система. Необходимо е да се предприемат спешни мерки на национално и местно ниво, за да се предоставят на медицинските сестри повече възможности за участие във висококачествени форми на продължаващо обучение.

Интерес представлява студентското мнение по изследвания проблем. Похвално е, че повече от половината възнамеряват да останат и работят в България, но не са малко и тези, които изявяват желание да напуснат страната и да се реализират в чужбина (20.7%). Присъщо за младите хора една трета от тях се чувстват напълно подготвени и уверени за работа. В анкетното проучване г-сп. Дюлгерова доказва, че те имат желание да продължат да учат и след дипломирането си и тази осъзната необходимост вероятно се дължи на сериозна работа на академичния екип през целия срок на обучението им.

Като логично следствие от изследването дисертантката представя убедително своя Наръчник продължаващо обучение за ръководители по здравни грижи в терапевтични звена на болничната и извънболничната здравна помощ.

След извършената изследователска работа са формулирани изводи, които са изключително ценни.

Препоръките към ръководителите по здравни грижи, към Висшите медицински училища, към БАПЗГ са изведени след изводите.

Приемам предложените приноси – както тези с теоретичен характер, така и приносите с практико-приложен характер:

1. *С теоретичен характер*

- ✓ Направен е анализ на действащите нормативни документи, регламентиращи въпросите за продължаващо обучение;
- ✓ Определени са водещите мотиви за участие на работещите медицински сестри в различни форми на продължаващо обучение;
- ✓ Проведено е паралелно проучване на мотивацията на работещи медицински сестри и студенти-дипломанти по отношение на мотивацията и препятствията за продължаващо обучение.

2. *С практико-приложен характер*

- ✓ Доказана е значимостта на продължаващото обучение за повишаване безопасността и ефективността на здравните грижи за пациентите.
- ✓ Разработена е анкетна методика за установяване мотивационните фактори за продължаващо обучение.
- ✓ Разработен е наръчник за продължаващо обучение на ръководителите по здравни грижи в терапевтичните звена на болничната и извънболничната здравна помощ.

Докторантката е представила списък от 4 статии и три научни съобщения, които са достатъчни, за да докажат нейната успешна текуща работа и разпознаваемост в научното пространство. Авторефератът е в обем 57 страници и представя коректно съдържанието на дисертационния труд.

Препоръки:

Считам, че изследователската работа на ас. Дюлгерова би спечелила от разширяване на проучването и в други области в България. Това е препоръката ми за по-нататъшна научна дейност, което ще подчертае много добре значимостта на труда на С. Дюлгерова.

VI. Заключение.

В дисертационния труд са поставени ясни, добре формулирани, цели и задачи, които са постигнати и изпълнени. Направеното изследване е прецизно и добросъвестно реализирано. Анализите са коректно изпълнени, изводите и препоръките са обосновани и произтичащи от данните от изследването.

Представеният дисертационен труд е собствено изследване на дисертанта с определена научно-практическа стойност. Направени са важни за практиката изводи и приноси. Изводите се основават на анализа на данните. Самите изводи пък са база за формиране на приносите.

Мога да кажа, че разглежданият дисертационен труд поставя солидна основа на нови научни изследвания по темата, като неразделна част от дейностите за продължаващото обучение на медицинските сестри.

Въз основа на всичко описано до тук препоръчвам на почитаемите участници в заседанието на Научното жури, да присъдят образователната и научна степен „Доктор“ в научна специалност: Управление на здравните грижи на Стела Йорданова Дюлгерова.

01.11.2019 г.

Проф. Иваничка Сербезова, дп